

Guidelines från Case Sofielund 2030

Metodbeskrivningar för lokal implementering av Agenda 2030

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Malmö stad

Innehållsförteckning

Introduktion.....	3
Det goda livet Sofielund.....	4
Gröna biblioteket	7
Konst i det offentliga rummet.....	11
Kunskapspaket för fastighetsägare	14
Naturmolnet.....	17
ReTuren PopUp.....	21
Prototypande i stadsrummet.....	24

Introduktion

Denna rapport sammanfattar på ett övergripande plan ett urval av de metoder som testats för lokal implementering av Agenda 2030 inom projektet Case Sofielund 2030. Förhoppningen är att dessa metodbeskrivningar ska kunna användas för kunskapsspridning och inspiration till andra stadsutvecklingsprocesser.

De beskrivna metoderna har testats parallellt under projektet, med en strävan att hitta beröringspunkter och synergier, så att processerna också på olika sätt berikat varandra.

Metoderna som beskrivs berör *medborgarinvolvering, kunskapsspridning och handlingskompetens kring hållbar livsstil, tjänstedesign, platsutveckling och organisatoriskt lärande*.

Om projektet

Case Sofielund 2030 är ett samverkansprojekt som genomförts under perioden 1 september 2018 – 30 juni 2022. Projektet fokuserar på lokal implementering av Agenda 2030 och finansieras med hjälp av Europeiska Regionalfonden genom Tillväxtverket. I projektgruppen ingår Malmö stad och VA SYD i nära samarbete med Fastighetsägarföreningen BID Sofielund.

Projektet undersöker hur innovativa samarbetsstrukturer och processer kan utveckla företagares och medborgares delaktighet i hållbar utveckling av lokalsamhället, för att på så sätt stärka och vidareutveckla områdets styrkor och möjligheter.

Stadens roll, i de exempel som skildras här, är genomgående att vara en strategisk facilitator och samverkanspartner – och formellt även beställare, i de fall externa experter har kopplats in som operativ genomförare av insatserna.

Lärdomar kring de metoder och processer som testats inom Case Sofielund 2030 ska kunna användas i andra stadsdelsområden, som modell för hur FN:s hållbarhetsmål, och hållbar stadsutveckling förankras via delaktighet och engagemang från lokalsamhället.

Det goda livet Sofielund

Agenda 2030 på ett personligt plan.

Lyckoforskning visar att det som får oss att må bra på riktigt har låg påverkan på miljön, som till exempel nära relationer, fritid och god och nyttig mat. Informationssatsningen *Det goda livet Sofielund* är en metod som syftar till att bidra till hållbar utveckling och lokal implementering av Agenda 2030 genom arbete för att främja beteendeförändring för hållbar livsstil, genom informationsinsatser och personlig rådgivning.

Genomförande

Det goda livet Sofielund har genomförts i samverkan mellan Hållbar Utveckling Skåne, Sparbanken Syd och Malmö stad, finansierat av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) via Tillväxtverket och Sparbanken Syd. Hållbar utveckling Skåne har varit samordnare för informationssatsningen.

Ett utbildningspaket kring olika dimensioner av hållbar livsstil, framför allt välmående, mat och ekonomi erbjöds till hushåll i Sofielund under 6 månader. Utbildningspaketet innefattade återkommande rådgivande samtal med olika experter inom psykologi, privatekonomi och kost. Deltagarna rekryterades genom föreningar, nätverk och annonsering i lokala grupper på sociala medier, samt Sparbanken Syds kundutskick till boende i området.

Det genomfördes även ett stort antal öppna aktiviteter, föredrag och workshops i samarbete med studieförbundet Sensus.

Genomförandet har påverkats av pandemin och de restriktioner för möten och sammankomster som den medförde. Aktiviteter och rådgivande samtal fick i stor utsträckning genomföras digitalt.

Resultat

Det goda livet Sofielund har väckt positiva känslor hos hushållen som deltog. Samtliga hushåll uppskattade nya kunskaper de fått. Flera av dem anger att de blivit inspirerade att göra beteendeförändringar och prata med vänner om hur man kan leva mer hållbart. Vi tror att insatser som *Det goda livet* kan skapa många små ringar på vattnet vilket kan leda till större effekter i samhället, men metoden behöver utvecklas för att ge bättre effekt i förhållande till arbetsinsatsen.

Lärdomar

Det är en utmaning att engagera privata hushåll då det är aktiviteter på deras fritid man vill att de ska delta i. Det är många som sitter på mycket intressant kunskap och som man kan lära sig av. Det är viktigt att skapa forum där människor kan mötas för att diskutera möjliga insatser att göra i sitt närområde. Inte bara på egen hand utan också tillsammans med vänner, familj och grannar.

Vi har haft ett stort team med experter där vi erbjudit både samtal och aktiviteter gratis. Förändringarna hos deltagarna har trots det varit marginella. Att skala upp den här typen av projekt är inte kostnadseffektivt men vi tror att det går att nå ut bättre genom till exempel ett samarbete med en förskola/skola och företag. Förändring kräver också rätt förutsättningar, saknas exempelvis kollektivtrafik från hemmet till arbetet är det mycket svårt att bryta sitt bilberoende. Även om människor värderar dessa frågor blir för kostsamt för dem att på egen hand göra förändringarna.

Det är viktigt att vi får med oss privatpersoner i omställningen men formerna och tillvägagångssättet för hur vi gör det behöver se annorlunda ut. Vi måste även skapa förutsättningar i samhället för att människor ska kunna leva hållbart och samtidigt må bra. Vi tror fortsatt på idén om att göra liknande projekt men metoden behöver utforskas vidare.

Kopplingar till Agenda 2030

2. Ingen hunger; 3. God hälsa och välbefinnande; 4. God utbildning; 5. Jämställdhet; 7. Hållbar energi för alla; 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt; 11. Hållbara städer och samhällen; 12. Hållbar konsumtion och produktion; 15. Ekosystem och biologisk mångfald; 16. Fredliga och inkluderande samhällen;

Tänk på att

Rekrytera i god tid och försök nå ut i så många kanaler som möjligt. Träffa gärna folk fysiskt och berätta om projektet.

För att nå ut till en bred målgrupp är det viktigt att formulera sig på ett bra sätt, samt att kanske översätta texterna till olika språk för att kunna nå ut till fler.

Planera arbetet med de olika experterna inom psykologi, privatekonomi och kost. så att det finns ett bra flöde från första samtalet till nästa. Erbjud hushållen att ses fysiskt med dem.

Erbjud även hushållen att ses fysiskt tillsammans, t.ex. på en kick-off eller i ett senare skede så att de får möjlighet att lära känna varandra och utbyta sina tankar och erfarenheter.

Planera en lagom mängd aktiviteter, för att deltagare ska klara av innehållet tidsmässigt.

Försök att kontakta journalister i ett så tidigt skede som möjligt så att de kan följa projektet för en bred spridning av kommunikation och inspiration utanför deltagargruppen.

Därför är metoden bra

Malmös konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser måste minska. År 2050 bör de globala utsläppen vara högst ett ton per person och år i enlighet med Parisavtalet. I de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen ingår den klimatpåverkan som konsumtionen av varor och tjänster orsakar i Malmö, Sverige och andra länder. För att nå målet krävs ett omfattande samarbete och delaktighet med de som bor och verkar i Malmö. Att arbeta med kunskapsspridning och beteendeförändring är en viktig del i arbetet, och att göra det på ett sätt som inspirerar och sporrar till en hållbar omställning, genom att belysa att det inte behöver vara en svår eller negativ resa för vår livskvalitet, ekonomi och hälsa.

Vid frågor kontakta

Sonia Denkiewicz, Hållbar Utveckling Skåne, sonia.denkiewicz@hutskanie.se

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

Berättat av

Sonia Denkiewicz, Hållbar Utveckling Skåne och Elin Hasselberg,
miljöförvaltningen Malmö stad

Gröna biblioteket

Stadsodlingscenter på Garaget – stadsodling som verktyg att sprida information och kunskap kring hållbar utveckling och lokal implementering av Agenda 2030

Garaget är ett multifunktionellt folkbibliotek i hjärtat av Sofielund och en populär mötesplats. Genom att utveckla och aktivera ytorna i och runtom Garaget till att utforska innovativa lösningar för kunskapsspridning kring grönbå miljöer och stadsodling, kan vi implementera Agenda 2030 i praktiken och väcka engagemang hos besökare från både civilsamhälle och näringsliv.

Genomförande

Under projektets gång har Garaget identifierats som en viktig nod för samverkan i lokalsamhället, möten med Sofielundsbor, och informations-spridning till olika målgrupper.

Med utgångspunkt i det lokalt starka intresset för stadsodling och blågröna lösningar testades under 2021-2022 en innovativ lösning för informations- och kunskapsspridning kring hållbar utveckling och lokal implementering av Agenda 2030. Växtväcket anlitades för att arbeta operativt med delaktighet och involvering i utformandet av pedagogiska ytor samt bidrar till aktiviteter i den bibliotekets kreativa verkstad och informationsspridning genom föredrag och workshops kopplade till odling och lokal implementering av Agenda 2030.

Aktiviteter som genomförts på Stadsodlingscenter *Gröna Biblioteket* under 2021-2022 följer dessa inriktningar:

- använda gröna inom- och utemiljöer används som ”skyltfönster” för att sprida information och kunskap om Agenda 2030 och grönbå frågor till näringslivet, verksamheter och boende i Sofielund.
- använda dessa gröna miljöer som demonstrationer för besökare att uppleva hur grönska förbättrar det urbana mikroklimatet (inne och ute) och bidrar till bättre hälsa.
- informera och inspirera lokala näringslivet hur stadsodling kan ”odla” affärsidéer och utveckla produkter/ tjänster baseras på grönbå lösningar.

Målgrupper för satsningen var

Näringslivet

- involverades i nya samarbetsprocesser så att de är delaktiga i implementering av hållbarhetsaspekter i Sofielund (lokalsamhället).
- bjöds in att anordna och/eller delta i arrangemang och informationsinsatser kring hållbara lösningar med koppling till lokal implementering av Agenda 2030.

Sofielundsbor/besökare på Garaget

- erbjöds visuell och praktisk information kring grönbå lösningar och stadsodling. Vistelsemiljön inom- och utomhus har gjorts mer hälsosam och behagligare med ökad grönska.
- Pedagogisk verksamhet ger verktyg för ökat engagemang för trivsel och trygghet, och medskapande av gemensamma ytor i närområdet.

Genom att arbeta med hela Garagets verksamhet, och samtidigt låna idéer från så kallade ”Living Labs”, har *Gröna Biblioteket* i sig arbetat med ett experimentellt förhållningssätt, och arbetsgruppen har testat sig fram på olika nivåer. Metoderna på de olika nivåerna inkluderar workshops, event-organisering, vetenskapskommunikation, prototyper, pedagogisk design, arbetsgrupper och nätverksbyggande, samt kompetensutveckling för bibliotekspersonal.

Resultat

Arbetsgruppen med bibliotekarier har blivit ett forum för att diskutera hållbar utveckling och medborgarinvolvering inom Biblioteken i Malmö. Det har utvecklat utbudet kring miljö-, klimat och hållbar utveckling för biblioteksbesökarna. Det har även inspirerat till en ökad satsning på hållbarhet och klimatomställning i biblioteken i Malmös verksamhetsplan framåt. Biblioteken ska under året utforska sin roll i klimatomställningen och hur man kan minska verksamhetens eget klimatavtryck och inspirera samt stötta Malmöborna till att göra mer hållbara val. Detta görs 2022 bland annat genom följande:

- Konceptet ”Gröna bibliotek” utvecklades på Garaget för att inspirera Malmöbornas hållbarhetsintresse och är nominerat till IFLA Green library award. Under 2022 fortsätter satsningen med regelbundna

aktiviteter för att inspirera besökarnas hållbarhetsintresse. Exempelvis genom utlåning av sticklingar, fröer, utepedagogiska kit.

- Biblioteken har sökt pengar från kulturrådet för vidareutveckling av Gröna Bibliotek och spridning till fler bibliotek i Malmö.
- Samarbete med miljöförvaltningen har inletts för att ta fram former för långsiktig samverkan med utgångspunkt i Malmö stads Miljöprogram.
- Samarbete med VA Syd för att identifiera åtgärder och ta fram en handlingsplan för att minska avfall och klimatavtryck på samtliga bibliotek i staden.
- Biblioteken ska på olika sätt inspirera och möjliggöra för Malmöbor att göra hållbara val.

Genomförandet av Gröna Garaget påverkades mycket av pandemi-restriktionerna under 2020-2022. Ursprungligen var tanken att jobba ännu mer synligt och medskapande i byggandet av gröna miljöer och prototyper inom- och utomhus. I stället fick man inom Gröna Garaget arbeta mer med mindre workshops, nätverkande och kunskapsspridanden genom informella samtal med personal och besökare, och så vidare. Genom denna närvaro knöts kontakter med andra verksamheter i närområdet (Äldreboendet Trevnaden, Glokala folkhögskolan, Sofielunds fritidsgård, LSS-boendet med flera), och flera småskaliga medskapande insatser genomfördes i samverkan med dessa. Det har också gett upphov till flera spinn-off-aktiviteter med dessa aktörer, tex samverkan kring byggandet av ett hönshus på äldreboende Trevnaden. Äldreboendet vill med hjälp denna insats förstärka utemiljön och vården av dementa patienter, och möjliggöra sociala möten över generationsgränserna.

Lärdomar

Det förvaltningsövergripande samarbetet kring Gröna biblioteket har involverat kulturförvaltningen, miljöförvaltningen och fastighets- och gatukontoret. Det praktiska arbetet har planerats och genomförts av Växtvärkets personal. Ett större fokus på integration och synkronisering av de olika samverkansparterna i början av processen hade underlättat arbetet. Att tydliggöra tidslinjer, kommunikationsvägar, "IT-ekosystem", strukturella skillnader och ansvarsfördelning skapar bättre förutsättningar för smidigare samverkan, framför allt för Växtvärkets operativa personal.

Kopplingar till Agenda 2030

4. God utbildning; 11. Hållbara städer och samhällen; 12. Hållbar konsumtion och produktion; 16. Fredliga och inkluderande samhällen;

Tänk på att

Arbeta för en inkluderande och medskapande uppstartsfas, där även bibliotekens ordinarie personal kan vara involverade. Utöver kompetens kring odling och medborgarinvolvering, tillför gärna en partnerorganisation eller kompetens som arbetar brett med lärande för hållbar utveckling.

Förankra insatsen väl i bibliotekets verksamhet och personalstyrka.

Ha en långsiktig plan för att möjliggöra fortsatt drift och aktivering.

Därför är metoden bra

Att bygga upp en plattform för att sprida kunskap och inspirera besökare till odling och hållbar livsstil genom *Gröna biblioteket* är en utforskande metod kring kunskapsspridning, medborgarinvolvering, förstärkande av gröna mötesplatser och hållbar omställning. Arbetssättet bygger visuell kommunikation genom innovativa och kreativa prototyper för odling och gröna miljöer, samt på närvarande och kunnig personal, som inspirerar och sprider kunskap och handlingskompetens till bibliotekens personal och besökare.

Vid frågor kontakta

Nicolas Keller, Växtväcket, nicolas@vaxtvarket.se

Amir Ghotaslou, kulturförvaltningen Malmö stad, amir.ghotaslou@malmo.se

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

Berättat av

Nicolas Keller, Växtväcket och Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad

Konst i det offentliga rummet

Medborgarinvolvering och försköning för ökad trygghet och trivsel

Kreativa och inspirerande konstverk har många fördelar för den hållbara staden. Det bidrar till försköning och bjuder in till ökad rörlighet och stolthet. Forskning visar även att konst i offentliga rum bidrar till minskad skadegörelse

Genomförande

Den ideella föreningen Artscape fick uppdraget att kurera gatukonstsatsningen och bjuda in konstnärer från den svenska och internationella gatukonstscenen för att skapa sju bestående konstverk, som alla är placerade i Sofielund.

Artscape ville ge de deltagande konstnärerna en möjlighet att utforska gränserna för gatukonst i det offentliga rummet med såväl storskaliga muralmålningar som installationer, skulpturer och konst där allmänheten deltar. Syftet var att visa upp ett brett spektrum av konstformen och samtidigt erbjuda Malmöborna ett spännande utbud av nyskapande konstupplevelser.

Fastighetsägarföreningen och involverade förvaltningar i Malmö stad har varit kontaktförmedlare mellan Artscape och fastighetsägare i området för att identifiera och säkerställa de ytor som konstverken senare uppfördes på. Artscape har genomfört det kreativa och administrativa arbetet, att anlita konstnärer, ansöka om bygglov, förbereda allt material och maskiner som krävs för uppförandet av respektive konstverk. Inte minst har de tillsammans med konstnärerna genomfört dialog- och involveringsarbete med boende och verksamma såväl som samarbetspartners i området, för att nå ett så brett deltagande som möjligt. Deltagarna gavs en unik möjlighet att medskapa och påverka de gestaltade miljöerna i sitt område, genom att involveras från start till genomförande och slut av den konstnärliga processen.

Under satsningen har sju offentliga konstverk uppförts i Sofielund, varav två konstverk togs fram genom medskapande workshops med barn och unga. Konstverken är geografiskt spridda i hela området. Man har strävat efter en jämn könsfördelning bland de konstnärer som medverkade och två av sju av dem är från Malmö.

Resultat

- Offentlig konst har möjlighet att stärka tryggheten i ett område och personer får ofta positiva upplevelser och trivsel i områden som tagits hand om.

- De uppförda konstverken har tagits emot på ett väldigt positivt sätt av boende och verksamma i området. Konstverken har uppförts med stor geografisk spridning i området, och har bidragit till att stärka den positiva bilden av Sofielund.
- De parter som ingått i samarbetet har fått ökad förståelse och handlingskompetens kring vilket slags förarbete som krävs för att uppföra muralmålningar.
- Processen för att ansöka om bygglov för muralkonstverk i Malmö har förenklats.
- Nya metoder för medborgarinvolvering har testats i Sofielund.

Lärdomar

Artscape fortsätter att utveckla sina medskapande processer och verkar för att vid varje tillfälle bli bättre på att jobba med en bred förankring. Genom att verka för en ännu bredare förankring och arbeta i olika former av samverkan med föreningar såväl som skolor och civilsamhället kan vi framöver utveckla både nya medskapande processer såväl som skapande former.

Kopplingar till Agenda 2030

5. Jämställdhet; 10. minskad ojämlikhet; 11. Hållbara städer och samhällen; 16. Fredliga och inkluderande samhällen;

Tänk på att

- Inkludera alla åldrar i offentliga sammanhang. Det offentliga rummet är ett rum vi alla rör oss i och har rätt till.
- Medskapande processer i det offentliga rummet leder till skapandet av sociala mötesplatser där spontana möten mellan människor äger rum i kreativa miljöer.

Därför är metoden bra

- Ger möjlighet att främja lokalt ägandeskap
- Konstverken skapar lokala landmärken som främjar inkludering genom spontana möten.
- Ger alla oavsett ålder, bakgrund och kön en möjlighet att vara med och påverka sin omgivning och inblick i en konstnärlig process.

- Konstverken ger utrymme för nya upplevelser som gör att fler personer tar sig till området de finns i och skapar en större lokalkännedom. De främjar även de människor som bor och verkar där.

Vid frågor kontakta

Jesper Lindberg, Artscape, info@artscape.se eller Jesper@artscape.se

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

Anna Wahlgren, kulturförvaltningen Malmö stad, anna.wahlgren@malmo.se

Berättat av

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad och Jesper Lindberg, Artscape

Kunskapspaket för fastighetsägare

Stärkt kompetens kring Agenda 2030 bland fastighetsägare och -förvaltare för hållbar områdesutveckling

Fastighetsägare har en stor möjlighet att bidra, men också att hämta hem konkreta vinster genom att förstärka sitt hållbarhetsarbete med kompetenslyft för förvaltare och övrig personal. Resultaten syns exempelvis genom skademinimering, effektivare energianvändning och ökad trygghet och trivsel för de boende.

Genomförande

Redan 2017 skrev Fastighetsägare BID Sofielund, Malmö stad, VA Syd och Eon under en gemensam avsiktsförklaring att förstärka insatserna för en hållbar utveckling i Sofielund.

Inom Case Sofielund 2030 erbjöds fastighetsägare i Sofielund kompetenshöjande insatser kring hållbarhet med koppling till fastighetsförvaltning, med syfte att i linje med avsiktsföringen för lokal implementering av Agenda 2030 öka takten i det lokala hållbarhetsarbetet. Ett hållbart fastighetsföretagande handlar inte bara om att bygga och förvalta fastigheter på ett hållbart och energieffektivt sätt. Det handlar om att ta ett helhetsansvar för sin verksamhet ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

En enkät skickades ut till BID Sofielunds medlemmar för att skapa ett så relevant och användbart innehåll som möjligt utifrån deras vardag och verksamhet.

Kunskapspaketet 2030 för fastighetsägare togs fram av Malmö stad, Fastighetsägare BID Sofielund, Scandinavian green roof institute, Hållbar Utveckling Skåne och VA Syd. Hållbar utveckling Skåne och Scandinavian Green Roof institute anlätades för att planera och koordinera kunskapsinsatserna. BID Sofielund var ansvarig för kommunikation med sina medlemmar, och hjälpte till att sprida information och inbjudningar.

Inom kunskapspaketet erbjöds flera fristående föreläsningar, studiebesök, hållbarhetsvandringar, workshops och öppna hus där fastighetsägare gavs möjlighet att träffa experter inom blå-grön infrastruktur, energi- och klimat, bosociala frågor med mera.

Resultat

Dessvärre har vi haft svårt att nå ut till fastighetsägare och bostadsrättsföreningar, och intresset att delta var lågt. På grund av pandemirestriktioner genomfördes de flesta insatserna digitalt, vilket uppenbart inte passade vår målgrupp så bra, men det är inte heller säkert att fysiska träffar hade landat bättre. Vi borde gjort en grundligare analys om vilka insatser och utbildningsformer som passar i målgruppens vardag.

Lärdomar

Det är viktigt att ha rätt kontaktvägar in hos fastighetsägare och bostadsrättsföreningar så att informationen når personer som har rådighet i frågan. Det kan därför vara bra att se över sändningslistan och aktivt kontakta vissa personer för att försöka få med sig fler. Det hade t.ex. varit fördelaktigt att samarbeta och involvera fler satsningar och projekt inom området för blågröna lösningar och klimatanpassning så att fastighetsägarna tydligare ser potential och nyttor för hela sina bestånd.

Kopplingar till Agenda 2030

3. God hälsa och välbefinnande; 7. Hållbar energi för alla; 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt; 11. Hållbara städer och samhällen; 13. Bekämpa klimatförändringarna; 15. Ekosystem och biologisk mångfald; 16. Fredliga och inkluderande samhällen

Tänk på att

Ha en tydligt identifierad målgrupp, och arbeta för att få fram rätt kontaktpersoner, för att nå fram till dem som behöver informationen och har mandat att ta det vidare till implementering.

Säkerställ att ni har kunskap om målgruppens arbetssätt och vardag, och hitta former för utbildningsinsatser som passar dem.

Hitta synergier med liknande pågående insatser.

Därför är metoden bra

Att erbjuda rådgivning och kunskapshöjande insatser är en bra metod för att skapa förståelse för behovet och möjligheterna att arbeta med hållbara. Dock behöver man se till att nå fram till rätt personer för att det skall kunna påverka och ha en inverkan i större skala.

Vid frågor kontakta

Sonia Denkwicz, Hållbar utveckling Skåne sonia.denkwicz@hutskanie.se

Tania Hasselmark Mason, Scandinavian Green Roof Institute
tania@greenfoof.se

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

Berättat av

Sonia Denkwicz, Hållbar utveckling Skåne, Tania Hasselmark Mason,
Scandinavian Green Roof Institute och Elin Hasselberg, miljöförvaltningen
Malmö stad

Naturmolnet

Tillfällig grön mellan användning för möten och lärande

Fastighetsägaren Kungsleden AB äger en obebyggd tomt i stadsdelen Sofielund i Malmö. Platsen upplevdes som otrygg av boende och verksamma i området. I väntan på framtida byggnation beslöt därför ett antal aktörer att testa hur en temporär grön mellan användning av en yta i staden kan öka trivsel, hälsa och trygghet för de som bor och verkar i området.

Genomförande

Genom ett tvärsankterat samarbete (Kungsleden, Fastighetsägare BID Sofielund, Malmö stad och föreningen Växtväcket) omformades platsen till en tillfällig grön mötesplats, och ett pedagogiskt klassrum i staden. Utformning och verksamhet på platsen har tagits fram i nära samverkan med boende och verksamma i Sofielund, främst skolor, förskolor och föreningar i närområdet. Resultatet blev grannskapsträdgården *Naturmolnet* som invigdes 2020.

Malmö stad och BID Sofielund har faciliterat satsningen på en aktiverad mötesplats, Kungsleden AB har upplåtit marken. Föreningen Växtväcket anlätades att genomföra en medskapande process för att bygga upp en grön mötesplats med gott om sittplatser, scen, grill och fruktlund för lek och möten. I uppdraget ingick också att på ett kreativt och pedagogiskt sätt visa på blågröna lösningar, för utomhuspedagogik, inspiration till besökare och studiebesök.

Växtväcket har kontinuerligt arbetat med förskolor och skolor i närområdet. Från start samarbetade de mycket med den närliggande folkhögskolan Glokala och föreningen Tillsammans i förening (TIF), tillsammans arrangerade de träffar för samskapande utveckling. Boenden uppmanades av att vara en del av utvecklingen genom sociala medier, fysiska skyltar på platsen och genom samtal. Växtväcket arrangerade en gång i veckan öppna evenemang/träffar (från april 2021) riktat mot grannskapet med olika kultur- och odlingsaktiviteter. Lokala konstnärer/designers/arkitekter har bjudits in för att göra avtryck på platsen. Arkitektstudenter från SLU har bjudits in för workshop om hur platsen kan göras mer tillgänglig.

Naturmolnet är nu en uppskattad mötesplats i Sofielund och används frekvent bland annat för spontanlek och fest av grannskapet. Arrangerade träffar av Växtväcket, såsom konserter, poesikväll, loppis och filmvisningar, har lockat mellan 20-100 person återkommande varje vecka (sedan våren 2021) och nått

14 000 personer på sociala medier. 100-150 barn har varje vecka sedan start besök Naturmolnet vid bokade träffar. Medskapande formgivning av platsen har resulterat i gatulampor, målningar, gatukonst, tråkiosk med mera.

Gällande blågröna lösningar finns nu på *Naturmolnet* följande: 12 kvadratmeter grön takträdgård ovanpå byggcontainer. 10 kvadratmeter växtvägg uppsatt på ett plank. 250 kvadratmeter fruktlund med stor artrikedom och biodiversitet. Två insådda ängar längs med gatorna. Kapade stuprör från grannfastigheten där vatten samlas upp och skapar en vattenlek för barn. Alla dessa lösningar finns beskrivna på uppsatta skyltar som en del av kunskapsspridningen om hur vi tillsammans skapar gröna hållbara städer. I kunskapsspridande syfte har man haft ett flertal drop-in workshops med fokus på blågröna lösningar, såsom hur man kan bygga upp växtväggar, grönt tak med mera. Dessutom säkert ett tiotal inbjudningar till grannskapet för att vara med och plantera eller lära sig mer om odling, återbruk och hållbar livsstil.

Resultat

Naturmolnet är ett exempel på tillfällig grön mellan användning i stadsrummet, där odlingslösningar och social aktivering av gröna miljöer bidrar till ökad trygghet och trivsel i närområdet. Föreningen Växtväcket har bidragit med väl upparbetade kontakter och dialogmetoder för att involvera skolor, föreningar och grannar i utformning, aktivering och drift av trädgården.

Grannskapsträdgården fungerar som en mötesplats och ett ”klassrum i staden”.

Under den pågående pandemin har denna möjlighet till möten och lek utomhus bidragit på ett mycket värdefullt sätt till undervisning och välmående i Sofielund.

Lärdomar

Extern finansiering och projekt kan vara nödvändigt för att få i gång den här typen av samverkansinitiativ.

Pilotsatsningen har bidragit till nya lärdomar och ett stärkt intresse för tillfällig mellan användning av ytor och lokaler hos fastighetsägare. Det ger både miljömässiga, ekonomiska och sociala vinster.

Tillfällig mellan användning är en vanlig metod i olika ny- eller ombyggnationsprocesser. En kontinuerlig aktivering av platsen, med pedagogisk verksamhet och/eller sociala evenemang bidrar starkt till effekter såsom ökad trygghet och trivsel i närområdet. En sådan aktivering bör ej enbart

vila på frivilligt engagemang. Med avlönad personal som planerar och genomför aktiviteter säkerställs en kontinuitet och kvalitet på platsen, vilket i sin tur ger positiva effekter i form av tex en förbättrad jämställdhetsintegrering, alltså att alla känner sig välkomna att använda platsen, stärkta sociala band, gemensamt ägandeskap och minskade kostnader för skadegörelse, med mera.

Kopplingar till Agenda 2030

3. God hälsa och välbefinnande; 4. God utbildning; 10. minskad ojämlikhet; 11. Hållbara städer och samhällen; 13. Bekämpa klimatförändringarna; 15. Ekosystem och biologisk mångfald; 16. Fredliga och inkluderande samhällen; 17. Genomförande och globalt partnerskap

Tänk på att

- Medskapande processer är utmanande, men ger större effekt och större spridning av projektet. Det tar tid att bygga upp en plats som människor känner tillhörighet till och faktiskt känner trygghet att kunna använda sig av och ta till sig.
- En tydlig rollfördelning mellan samverkanspartners underlättar arbetet.
- Ha tydliga mål uppsatta vad som är syftet med platsen, innan man sätter i gång.
- Fokusera på några aktiviteter inom projektet. Gör hellre några saker riktigt bra i stället för att göra flera saker halvbra.
- Viktigt att ha en plan för kommunikation så att folk vet vad du/ni gör.
- Vänta inte på att folk ska ta kontakt med er utan nå ut till alla aktörer ni vill involvera så fort som möjligt.
- Involvera olika åldersgrupper i processen.
- Jobba med ljussättning för trygghet.
- Involvera tidigt stabila aktörer för en långsiktig drifts- och aktiveringsplan för platsen.

Därför är metoden bra

En positiv platsskapande effekt med att arbeta med barn är att det också intresserar föräldrarna i området. Uppskattning har varit stor hos föräldrarna då barn har fått vara med i områdes- och stadsutvecklingen.

Medskapande processer och synergien det kan skapa gör att projektet kan nå en större "verkshöjd". Att involvera flera aktörer gör att din organisation/förening kan fokusera på saker den kan bäst och har kunskaper i.

Ju fler som engagerar sig i platsen genom medskapande, desto mer används platsen och desto tryggare blir i förlängningen platsen, bland annat genom minskad skadegörelse. En pedagogisk och kreativt lustfylld plats, med goda exempel på hållbara lösningar ger människor inspiration till att använda sig av enkla blågröna lösningar i hemmet eller på andra platser.

Vid frågor kontakta

Johan Nordström, Växtväcket, johan@vaxtvarket.se

Ylva-Li Blanck, Växtväcket, ylva-li@vaxtvarket.se

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

Berättat av

Johan Nordström och Ylva-Li Blanck, Växtväcket och Elin Hasselberg, miljöförvaltningen, Malmö stad

ReTuren PopUp

Smart tjänstedesign för kvartersnära återvinning

För att göra det enklare att lämna avfall testade VA Syd tillsammans med Malmö stad och BID Sofielund att göra en mobil återbrukscentral. Under en testperiod slogs en tillfällig återbruksplats upp under parollen *ReTuren PopUp*, med sikte att det senare ska utvecklas till en permanent tjänst i staden.

Genomförande

Utifrån ett gemensamt identifierat behov att förbättra service för kvartersnära återvinning

Tillsammans med VA Syd, BID Sofielund och ett antal andra lokala aktörer har projektgruppen diskuterat vilka förutsättningar som skulle behövas för att genomföra pilottester kring kvartersnära återvinning genom *ReTuren PopUp*. En enkät om önskemål kring funktioner i kvartersnära återvinning skickades ut till BID Sofielunds medlemmar 23 juni 2020.

Sevedsplan valdes som den mest lämpliga platsen för testverksamheten i Sofielund. VA Syd testade samtidigt konceptet vid Claesgatan på Möllevången (grannområde till Sofielund). Viktigt för platserna är att de är bostads- och servicenära, och i områden där det är mycket folk och rörelse. Totalt 6 testarrangemang genomfördes under augusti-september 2020, för att sedan utvärderas. Ambitionen är att konceptet sedermera ska ingå i VA Syds basutbud och kunna förflyttas till olika stadsdelar i Malmö med rullande schema.

Resultat

Vid tre tillfällen under hösten satte VA Syd upp *ReTuren PopUp*, en mobil återbruks- och återvinningsstation på Sevedsplan (respektive vid Claesgatan på Möllevången). Fokus var att boende i området skulle kunna komma slänga sitt grovavfall, elektronik och farligt avfall. Folk fick lämna hela och rena saker som kunde få ett nytt liv hos någon annan. Insatsen var mycket uppskattad av de boende, och det kom fler besökare för varje tillfälle. Insatsen utvärderades av extern aktör, som sammanfattade resultaten så här:

- Testandet av *ReTuren PopUp* visade tydligt att det finns ett stort behov av de återvinnings- och avfallstjänster som erbjuds –framför allt för de malmöbor som inte har bil.

- Claesgatan hade fler besökare än Sevedsplan, men totalt insamlade vikter var större på Sevedsplan.
- De tre funktionerna (farligt avfall, större avfall och återbruk) kompletterade varandra bra, och skapade tillsammans ett bra, öppet rum för besökaren.
- Återbruksdelen, där kunder kunde hämta och lämna prylar blev mycket populärt –inte minst bland barn.
- Ett proffsigt och vänligt bemötande av samtliga i personalen skapade en trevlig stämning, och många kunder uttryckte sin tacksamhet över att få göra sig av med sitt avfall på ett relativt enkelt sätt.
- Personalmässigt behövs en ansvarig för varje del, plus två övriga guider som kan informera och hänvisa till rätt funktion.
- *ReTuren PopUp* lyckades locka både gammal och ung, och besökarna kom främst från närområdet, men de kom också från andra delar av stan.
- För att nå ut och informera om *ReTuren PopUp* behövs en kombination av olika kommunikationskanaler: både Facebook, VA Syds utskick ”Hållbart” och att samarbeta med fastighetsägare är viktiga kanaler.

Efter testperioden har VA Syd arbetat internt för att försöka förfinas tjänsten för att införliva det i sin linjeverksamhet, vilket man hoppas kunna göra 2023.

Lärdomar

Det var värdefullt att genomföra planeringen av insatsen tillsammans, och att lyssna in önskemål i området via dialogtillfällen och enkät. Samverkanspartners i insatsen kom in med olika infallsvinklar, vilket ökade förståelsen för utmaningar i uppdraget. Det var fördelaktigt att testa konceptet under en väl sammanhållen testperiod, och på olika platser.

Den externa utvärderingen var insiktsfull och hjälpte till att identifiera de viktigaste funktionerna att ta vidare.

Kopplingar till Agenda 2030

11. Hållbara städer och samhällen; 12. Hållbar konsumtion och produktion

Tänk på att

Dialog och kommunikation är värdefulla verktyg i utvecklingen av tjänstedesign. Våga testa idén på ett tidigt stadium för att få en ”prototyp” att utgå från i den fortsatta idéutvecklingen. Kommuniera gärna tydligt vad som är tänkt att hända med resultatet.

Därför är metoden bra

ReTuren PopUp är inte bara ett mekaniskt insamlingsarbete eller byte av varor: det handlar om att möta människor i deras närmiljö för att i den kunna underlätta för ett mer hållbart beteende.

Det är många gånger lätt att fokusera på de materiella tingen när det gäller återvinning, men i det här projektet är det tydligt att det är människor det handlar om. Många av besökarna till återbruksdelen har uttryckt stor glädje över att få kläder eller husgeråd gratis. Det är inte något som går att mäta i kvantitet, men det spelar ändå en stor roll för den här tjänstens värde och insats för samhället.

Vid frågor kontakta

Roger Ekblad, VA Syd roger.ekblad@vasyd.se

Berättat av

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad

Prototypande i stadsrummet

Medskapande dialog med barn och unga för aktiv mobilitet, lek och möten

Aktiv mobilitet, lek och rörelse bidrar till en levande stad, och förbättrad hälsa och livskvalitet för invånarna. Med denna utgångspunkt önskade vi skapa forum för dialog och prototypande med barn och unga för att testa former för att skapa trygghet i gaturummet, samt sprida trafikkunskap och uppmuntra aktiv mobilitet.

Genomförande

Case Sofielund 2030 strävar efter att försöka skapa trygghet på annorlunda sätt, till exempel genom att öka lokala aktörers ägandeskap av platser. Växtväcket fick uppdraget som dialogaktör, för att tillsammans med barn och unga i området genom dialog och prototypande testa former för att skapa trygghet i gaturummet, samt sprida trafikkunskap och uppmuntra aktiv mobilitet.

Växtväcket arbetade med olika barn- och ungdomsgrupper (förskolor, tonåringar) för att undersöka barnens och ungas behov i området. Arbetet för ett tryggare och lekvänligare Sofielund för barn och unga utgick från cykelstråket mellan Rolfsgatan och Uddeholmsparken. Barn och unga fick möjlighet att visionera och testbygga sina idéer i skala 1:1.

De yngre barnen arbetade i anslutning till bygglekplatsen Guldängen. Med en fritidsgrupp från Sofielundsskolan visionerades och byggdes prototyper som exempelvis klättertorn med barnlett pop-up café. Och barn från Änghagens förskola byggde en trädkoja, medan barn från Gullängens förskola byggde en regnbågsportal, tänkt som start och slutmål för olika lekar längs med cykelstråket.

Med ungdomar från Tillsammans i förening (TiF) prototypades och bygges en ny mötesplats som kallas *Miniparken*. Platsen svarar på ungdomars behov att träffas utomhus utan att bli bortkörda. Det gör att de känner sig hemma och trygga. *Miniparken* var från början en grön, tom, triangulär gräsyta längs cykelstråket som löper på kvartersmark mellan Lantmannagatan och Rolfsgatan. Plätten var mest känd för att stå under vatten när det regnade. Dock låg den på ett bra läge för ungdomarna, nära deras fritidsgård, Arena 305 och biblioteket. Genom en kort praktik fick ungdomar arbeta som designers och fick i uppgift att leda en medskapande designprocess med områdets övriga unga, och designa en mötesplats på gräsplätten.

Mötesplatsen i Miniparken byggdes av snickerifirman Find Your Crew och invigdes under Öppna Sofielund 18 september. Under hösten förlängdes sedan initiativet när Glokala folkhögskolan ville ha en byggdag och testa på snickeri, vilket ledde till att fler bänkar, solstolar och en odlingslåda tillkom. Under vintern sattes också ljusslingor upp.

Resultat

- Miniparken - Ungdomarna skapade en plats som har ett helt annat, mer sobert, uttryck än övriga mötesplatser i området. Eftersom unga själva lett designprocessen vet unga i området om platsen, uppskattar den och använder den. De vill att alla ska använda den men känner ändå att det är deras plats som de gärna vill fortsätta att utveckla.
- Förbättrat dialogarbete i enlighet med Barnkonventionen.
En vidareutveckling av arbetet görs nu av Växtväcket som utifrån arbetssättet att arbeta med dialog genom lek och prototyper har sökt och beviljats medel från Allmänna Arvsfonden där man under första projektåret kommer att fortsätta att utveckla miljöer för lek och rörelse i Sofielund, för att sedan börja ett nationellt spridningsarbete.
- Cirka 80 tonåringar och 65 barn har deltagit och bidragit med sin röst och sina idéer i stadsutvecklingsprocesser. Detta stärker deras känsla av att det går att påverka omständigheter runt en i livet, och att det kan vara både lustfyllt och roligt - vilket skapar med handlingskraftiga och initiativtagande individer.
- Nya relationer, nätverk, gemenskaper, och göder individerna, deras känsla av trygghet och tillhörighet och deras känsla för området som tryggt. Närvaro och öppenhet föder nya möjligheter och idéer, tex att Glokala folkhögskolan nu gärna vill odla i tonåringarnas minipark. Samtidigt har äldreboendet Trevnaden, som är granne till *Miniparken*, inspirerats av arbetet har bjudit in ungdomarna att hjälpa till att ta hand om höns och kaniner tillsammans med de äldre på demensboendets tomt. Möjligheterna framåt är spännande - med nya relationer, nätverk, gemenskaper, och göder individerna, deras känsla av trygghet och tillhörighet och deras känsla för området som tryggt.

Lärdomar

- Ta barn och unga på allvar. Vi tar återigen med oss hur mycket förutfattade idéer vi har. Det är så lätt att föreställa sig för sig själv vad barn och unga vill ha och behöver för att städer ska bli bättre för dem, men varenda gång gör inkluderingsprocessen en ödmjuk. Det går inte att gissa vad andra behöver och vill ha hur många gånger man än gjort det.
- Var öppen och leta synergieffekter. Att som i Miniparken lösa ett vattenproblem genom att koppla ihop tonåringar med markförvaltaren Stadsfastigheter. Att lösa byggnation genom att låta folkhögskolelever från grannhuset komma ut och röra på sig och lära sig snickra. Dessa lösningar hittar man spontant. Att vara öppen för dem kan ge snöbollseffekter.

Kopplingar till Agenda 2030

3. God hälsa och välbefinnande; 4. God utbildning; 5. Jämställdhet; 10. minskad ojämlikhet; 11. Hållbara städer och samhällen; 16. Fredliga och inkluderande samhällen;

Tänk på att

Bygg projekt kring motiverade individer. Ge dem den miljö och det stöd de behöver och lita på att de får jobbet gjort. Motivation skapas genom ansvar och förtroende. Låt arbetslaget jobba i den miljö de vill, på det sätt de vill och när de vill. Värdera att reagera på förändringar framför att följa en uppgjord plan. Identifiera ständigt nya möjligheter, nya synergier, och gör snabba konsekvensberäkningar av alla möjligheter som kommer - alla möjligheter är inte gyllene.

Därför är metoden bra

Vår tes är att våra aktionsdrivna metoder leder till större känsla av meningsfullhet. Dynamiska processer som sätter individer och görande framför på förhand alltför uppgjorda planer tror vi möjliggör för människor att lysa. Genom att tillåta ständig förändring och initiativ, skapar vi en tillåtande miljö där medarbetare, barn, ungdomar och deltagare har möjlighet att utveckla potential de kanske inte ens visste att de hade, samtidigt som de gör skillnad i sitt närområde.

Genom att fokusera på trygghet både i området och i vår arbetsmiljö skapas förutsättningar för alla att våga uttrycka sin åsikt, ta risker och misslyckas.

Ökad trygghet är det som angår oss alla - det är det som kommer upp om och om igen i samtal med både barn, unga, vuxna och seniorer.

Stadsutvecklingsprocesser är långsamma och mödosamma och risken är att medborgare blir bittra längs vägen. Vi har upplevt situationer där invånare inte känner sig hörda. Där de blivit ombudade att hjälpa till från kommunalt håll, men känner meningslöshet när resultaten låter vänta på sig eller inte alls motsvarar deras förväntningar. Vi har också hört många barn och unga som inte känner att de har mandat att påverka. De upplever att de ofta får delta i ”dekortationsdemokrati”, vilket ger en känsla av meningslöshet och föder ett ointresse att delta i fler projekt. Det viktiga blir att skapa både lustfyllda och meningsfulla processer som man kan använda sig av i stadsplaneringen. Därför utvecklar vi handgripliga metoder med snabba resultat. Ifall kommunen skulle implementera någon av idéerna är det en välkommen följdverkan. Detta innebär att den demokratiska process som vi involverar deltagarna i sträcker sig bara så långt som verklig demokrati tillåter.

Vid frågor kontakta

Sara Stiber, Växtväret, sara@vaxtvaret.se

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

Berättat av

Sara Stiber, Växtväret och Elin Hasselberg, miljöförvaltningen Malmö stad